

Відгук офіційного опонента

кандидата психологічних наук, доцента Савицької Ольги Вікторівни
на дисертаційну роботу **Софіяна Дмитра Вікторовича**
«Розвиток в офіцерів-кінологів психологічної готовності до професійної діяльності у процесі підвищення кваліфікації»,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія

Дисертаційне дослідження Софіяна Дмитра Вікторовича відображає актуальні тенденції розвитку та вдосконалення системи післядипломної освіти військових фахівців з вищою освітою. Актуальність та важливість цього дослідження істотним чином визначається високою соціальною значущістю військово-професійної діяльності у захисті державних інтересів та безпеки країни на сучасному етапі суспільно-історичного розвитку.

На сьогоднішній день в психологічній науці є нагальна потреба в теоретико-експериментальних дослідженнях, які б надали достовірні факти про умови та засоби мінімізації негативного впливу екстремальних ситуацій та умов невизначеності в процесі професійної діяльності військовослужбовців та забезпечили виокремлення чинників професійного становлення особистості офіцера-кінолога як суб'єкта професійної діяльності.

Перспективність цього напрямку дослідження також зумовлена необхідністю розробки системи психологічно-педагогічного забезпечення розвитку психологічної готовності офіцерів-кінологів до професійної діяльності як багаторівневого, особистісного утворення, що є умовою успішної професійної діяльності та розвитку професійної майстерності.

Тому, попри важливість цієї проблеми, розвиток в офіцерів-кінологів психологічної готовності до професійної діяльності в процесі підвищення кваліфікації, показники та критерії психологічної готовності офіцерів-кінологів до професійної діяльності не були предметом спеціального наукового дослідження. Зазначені аргументи об'єктивної теоретичної та практичної необхідності і недостатньої наукової розробленості досліджуваної проблеми у вітчизняній психологічній науці та практиці професійної

підготовки і підвищення кваліфікації офіцерів ЗСУ зумовлюють актуальність теми дисертаційного дослідження Софіяна Дмитра Вікторовича.

Дисертаційна робота відзначається чіткістю у визначенні об'єкта, предмета, мети та завдань дослідження. Вибір методів дослідження забезпечує досягнення мети і реалізацію поставлених завдань. Структура дисертаційної роботи відповідає завданням, які окреслені автором.

Варто відзначити ґрунтовний підхід Дмитра Вікторовича, представлений у першому розділі дисертації «Теоретико-методологічні основи дослідження розвитку в офіцерів-кінологів психологічної готовності до професійної діяльності», до аналізу основних підходів (психологічного, педагогічного та професійно-психологічного) до тлумачення сутності основного поняття «психологічна готовність до професійної діяльності» та відзначити авторську спробу встановити специфіку психологічної готовності до професійної діяльності офіцерів-кінологів як системи психологічних і психофізіологічних характеристик суб'єкта, які забезпечують успішне виконання професійних обов'язків щодо виконання професійних завдань у взаємодії зі службовими собаками, що передбачає використання знань, досвіду, особистісних якостей, збереження самоконтролю і перебудову діяльності при появі непередбачуваних перешкод.

Здійснивши професіографічний аналіз професії офіцера-кінолога, дисертант обґрунтував необхідність розгляду стресостійкості як ядра психологічної готовності до цього виду професійної діяльності, визначивши детермінанти, чинники та механізми розвитку стресостійкості. Проаналізувавши структуру психологічної готовності до професійної діяльності за працями М.Дьяченка та Л.Кандибовича, В.Ягулова, Л.Матохнюка, О.Колісніченка та специфіку підготовки офіцерів-кінологів в Україні, Дмитро Вікторович обґрунтовує структуру психологічної готовності офіцерів-кінологів до професійної діяльності, виокремлює критерії (професійна спрямованість, професійні знання і вміння, стресостійкість, рефлексивність) та показники кожного з її компонентів (мотиваційно-

цільовий, діяльнісно-операційний, емоційно-вольовий та рефлексивно-контрольний).

У другому розділі дисертації «Емпіричне дослідження особливостей розвитку в офіцерів-кінологів психологічної готовності до професійної діяльності» здобувач розкриває зміст процедурно-методичного забезпечення на етапах емпіричного дослідження, а також подає результати констатувального етапу дослідження. Окрім того, дисертантом у процесі констатувального експерименту виокремлено рівні розвитку (низький або адаптивний, середній або репродуктивно-активний та високий або професійний) психологічної готовності майбутніх фахівців та встановлено, що у 37% досліджуваних низький рівень психологічної готовності до професійної діяльності, а покомпонентний аналіз виявив низький рівень розвитку рефлексивно-контрольної (у 78% респондентів) та емоційно-вольової складової (у 41% респондентів) психологічної готовності до професійної діяльності. Особливого схвалення заслуговує вдале та науково коректне використання методів статистичного аналізу, зокрема, кореляційного та факторного аналізу. Це стало підставою для виокремлення найбільш істотних внутрішніх чинників розвитку психологічної готовності офіцерів-кінологів до професійної діяльності (усвідомлення психологічної готовності до професійної діяльності в сукупності усіх компонентів, відповідальна суб'єктна позиція фахівця, здатність до самоконтролю та самостійних дій та рішень). Отримані статистичні дані переконливо свідчать про необхідність і доцільність усунення недоліків в розвитку психологічної готовності офіцерів-кінологів до професійної діяльності.

У третьому розділі «Психолого-педагогічне забезпечення розвитку в офіцерів-кінологів психологічної готовності до професійної діяльності у процесі підвищення кваліфікації» органічним є обґрунтування структурно-функціональної моделі розвитку в офіцерів-кінологів психологічної готовності до професійної діяльності, опис структури формуального

експерименту, а також результати апробації програми розвитку психологічної готовності офіцерів-кінологів до професійної діяльності.

В дисертації вичерпно описано зміст розвивальної програми, що включала тренінг для офіцерів-кінологів «Розвиток психологічної готовності до професійної діяльності», комплекс професійно-орієнтованих спецкурсів та психодіагностику професійно-значущих якостей, обґрунтовано застосування методів, прийомів, форм роботи та психодіагностичного інструментарію.

Емпірично доведено, що порівняно з початковим етапом дослідження в офіцерів-кінологів експериментальної та контрольної групи відбулися статистично значущі позитивні зрушення в таких показниках психологічної готовності до професійної діяльності як інтернальність, відповідальність, стресостійкість та рефлексивність. Результати дослідження також засвідчили, статистичну значущість зменшення кількості респондентів з адаптивним рівнем розвитку психологічної готовності до професійної діяльності та зростання кількості офіцерів-кінологів з професійним рівнем розвитку досліджуваного феномену в експериментальній групі. Наведений у цьому розділі матеріал беззаперечно підтверджує вагомість наукового доробку дисертанта.

Результатом проведеного теоретико-методологічного аналізу, системного узагальнення, концептуально-методичного моделювання й експериментальної верифікації прикладної авторської розробки стали цілком обґрунтовані висновки, що містять елемент наукової новизни, мають теоретичне значення й доведений прикладний ефект, а також перспективи подальшого дослідження.

Загалом варто відзначити послідовність, аргументованість, структуровану раціональність, коректність та професійність психологічного аналізу, чіткість та логічність викладу змісту дисертаційного дослідження, відповідність наукового апарату вимогам щодо проведення подібних досліджень.

Надійність та вірогідність отриманих результатів забезпечується цілісною організацією дослідження, достатньою репрезентативністю вибірки, поєднанням кількісного та якісного аналізу емпіричних даних із застосуванням адекватних методів математичної статистики. Достатня кількість таблиць та рисунків об'ємно ілюструє експериментальні дані, отримані на констатувальному, формувальному та контрольному етапі дослідження. Власна позиція дисертанта викладається ясно й аргументовано. Аналіз та інтерпретація отриманих результатів відрізняються чіткістю і логічністю. В дисертації простежується логічний зв'язок між окремими розділами. Як в теоретичній частині, так і при описі констатувального і формувального етапів дослідження, вмотивовано визначаються основні поняття. Отримано цікавий аналітичний матеріал, який має науковий інтерес.

Основні результати дисертаційного дослідження з достатньою повнотою викладені у 8 публікаціях, із них 5 опубліковано в наукових виданнях, затверджених МОН України як фахові у галузі психології (з них – 1 стаття у фаховому електронному виданні, 1 стаття – у науковому фаховому виданні, внесеному до реєстру міжнародних наукометричних баз), 3 публікації – у матеріалах наукових конференцій, що відповідає встановленим вимогам щодо кількості публікацій. Зміст автореферату відповідає основним положенням дисертації та віддзеркалює її структуру.

Грунтовне вивчення дисертаційної роботи та автореферату дозволяє зробити висновок про обґрунтованість наукових положень і висновків. Однак, варто вказати на окремі недоліки та висловити такі побажання:

1. Психологічна готовність до професійної діяльності найчастіше в психологічній науці розглядається як мета та результат професійної підготовки, що зазнає трансформацій в процесі професійної діяльності. Тому вважаємо, що дослідження значно виграло якби дисертант здійснив порівняльний аналіз специфіки та рівня розвитку психологічної готовності офіцерів-кінологів, її окремих компонентів на етапі професійної підготовки, в процесі професійної діяльності та в післядипломній освіті.

2. В дисертаційній роботі на с. 19, с. 63 та с. 139 представлено експериментальні вибірки констатувального та формувального етапів експериментального дослідження. В представлених описах нечітко простежується категорія досліджуваних: курсанти – майбутні офіцери-кінологи чи офіцери-кінологи – фахівці, які проходять підвищення кваліфікації. Вважаємо, відображення та порівняння вікових, ймовірно, гендерних та деяких соціальних (до прикладу, стаж професійної діяльності, тривалість навчання (курс) тощо) відмінностей у результатах дослідження рівня розвитку психологічної готовності до професійної діяльності значно збагатили б науковий доробок автора.

3. При оцінці рівня розвитку діяльнісно-операційного компоненту психологічної готовності офіцерів-кінологів, показниками якого з-поміж іншого, дисертант вважає знання про способи професійної діяльності, знання та вміння догляду за собаками і дресирування, використання їх у Збройних силах у мирний та військовий час, використовується анкета «Психологічна готовність офіцерів-кінологів до професійної діяльності». Не піддаючи сумніву доцільність використання цієї анкети у дисертаційній роботі, усе ж зауважимо, що точність діагностичного вимірювання цього показника значно б зросла за умови використання тестів навчальних досягнень, укладених на матеріалі професійно-орієнтованих навчальних дисциплін, які передбачені навчальними програма курсів підвищення кваліфікації офіцерів-кінологів.

Висловлені побажання та зауваження жодною мірою не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження, яке містить цікаві і важливі науково обґрунтовані теоретичні та емпіричні результати, що свідчить про успішне вирішення автором проблеми пошуку та обґрунтування розвитку в офіцерів-кінологів психологічної готовності до професійної діяльності у процесі підвищення кваліфікації.

На підставі проведеного аналізу дисертації та автореферату можна стверджувати, що дисертація Софіяна Дмитра Вікторовича «Розвиток в

офіцерів-кінологів психологічної готовності до професійної діяльності у процесі підвищення кваліфікації» є цінним самостійним завершеним науковим дослідженням, що має теоретичне значення, наукову новизну і практичну цінність. Дисертаційне дослідження відповідає вимогам, що висуваються до кандидатських дисертацій «Порядку приєудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 656 від 19 серпня 2015 року, її автор, Софія Дмитро Вікторович, заслуговує на приєудження наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 - педагогічна та вікова психологія.

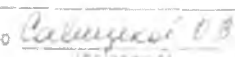
Офіційний опонент

доцент кафедри психології освіти
Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка,
кандидат психологічних наук, доцент

 О. В. Савицька

13 травня 2019 р.

засвідчую
начальник відділу кадрів
П. Олінік

Трикарпатський національний
університет ім. Василя Стефаника
№ ППОР № 03/015/1907
16.05.2019 р.